

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
учасників ХХІІ Міжнародної
науково-практичної конференції
(26–27 лютого 2026 р., м. Харків)**

Харків 2026

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди (Україна),
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (Україна),
Вірменський державний педагогічний університет імені Х. Абовяна (Вірменія),
Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія),
Телавський державний університет імені Якоба Гогобашвілі (Грузія),
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (Україна),
Куявсько-Поморська Вища Школа в Бидгощі (Польща)

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
учасників XXII Міжнародної
науково-практичної конференції
(26–27 лютого 2026 р., м. Харків)

Харків
2026

УДК [37:001]«20»

Рекомендовано редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № __ від ____.2026 р.)

Методологія сучасних наукових досліджень : збірник наукових праць учасників XXII Міжнародної науково-практичної конференції (26–27 лютого 2026 р., м. Харків) / за наук. ред. К. Юр'євої. Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2026. ____ с.

Мови видання: українська, англійська, німецька, польська

Для наукових працівників, викладачів закладів вищої освіти, учителів, вихователів, здобувачів вищої освіти. Може використовуватись у навчальному процесі на всіх рівнях вищої освіти.

Усі статті пройшли рецензування, зберігають авторську редакцію. Всю відповідальність за зміст публікацій несуть автори.

Організаційний комітет конференції:

Юрій БОЙЧУК – голова організаційного комітету, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Світлана БЕРЕЖНА – заступник голови організаційного комітету, доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Майя БОЛКВАДЗЕ – доктор філологічних наук, асистент-професор департаменту педагогічних наук Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Людмила ГАВРІЛОВА – доктор педагогічних наук, професор, незалежний дослідник (Аахен, Німеччина)

Микола ДАНИЛЮК – доктор філософії з педагогіки, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Далі ДОБОРДЖГІНІДЗЕ – доктор філологічних наук, асистент-професор Департаменту європейських студій Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Маріам ІСПІРЯН – кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з навчально-наукової роботи Вірменського державного педагогічного університету імені Хачатура Абовяна (Єреван, Вірменія)

Володимир КАРАПЕТАН – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри вікової та педагогічної психології Вірменського державного педагогічного університету ім. Х. Абовяна (Єреван, Вірменія)

Мелс МКРТУМЯН – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри загальної психології Вірменського державного педагогічного університету імені Хачатура Абовяна (Єреван, Вірменія)

Рузанна ПЕТРОСЯН – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету педагогічної психології та соціології Вірменського державного педагогічного університету імені Хачатура Абовяна (Єреван, Вірменія)

Алла СОКОЛОВА – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Лела ТАВДГІРІДЗЕ – доктор педагогічних наук, професор, професор департаменту педагогіки Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Марина ТКАЧЕНКО – кандидат педагогічних наук, доцент, координатор наукової роботи факультету мистецтв Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Володимир ФОМІН – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету мистецтв Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Нато ШЕРОЗІЯ – доктор педагогічних наук, асоційований професор департаменту педагогічних наук Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Катерина ЮР'ЄВА – заступник голови, вчений секретар організаційного комітету, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Олександра ЯНКОВИЧ – доктор габілітований, професор, завідувач кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти Куявсько-Поморської Академії (Бидгощ, Польща)

Анастасія ЗАВІНСЬКА

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю А2 Дошкільна освіта,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

Ганна ЧАЙКОВСЬКА

кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки
і методики початкової та дошкільної освіти,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна

ІНТЕГРАЦІЯ ПРИНЦИПІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ОСВІТНЮ ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглянуто проблему інтеграції принципів сталого розвитку в освітню діяльність закладів дошкільної освіти. Показано, що її ефективність забезпечується системним поєднанням змістового, середовищного та діяльнісного компонентів освітнього процесу. Висвітлено роль змістового наповнення, розвивального освітнього середовища, активних форм дитячої діяльності та професійної позиції педагога у формуванні цінностей і компетентностей сталого розвитку в дітей дошкільного віку.

Ключові слова: сталий розвиток, освіта для сталого розвитку, заклад дошкільної освіти, інтеграція принципів сталого розвитку, дошкільники.

Abstract. The article examines the issue of integrating the principles of sustainable development into the educational activities of preschool institutions. It demonstrates that the effectiveness of this integration is ensured by the systematic combination of content, environmental, and activity-based components of the educational process. The study highlights the role of the content component, a developmental educational environment, active forms of children's activities, and the professional role of the educator in shaping the values and competencies of sustainable development in preschool children.

Keywords: sustainable development, education for sustainable development, preschool education institution, integration of sustainable development principles, preschool children.

Постановка проблеми та її актуальність. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується загостренням екологічних, економічних і соціальних проблем, що зумовлює необхідність упровадження принципів сталого розвитку в систему освіти. Освіта для сталого розвитку розглядається як важливий чинник формування відповідального ставлення людини до навколишнього середовища, природних ресурсів і соціальних взаємин.

Особливого значення набуває інтеграція принципів сталого розвитку в освітню діяльність закладів дошкільної освіти, оскільки саме в дошкільному віці закладаються основи світогляду, ціннісних орієнтацій і моделей поведінки особистості. Водночас у практиці діяльності закладів дошкільної освіти ідеї сталого розвитку реалізуються

переважно епізодично, що не забезпечує цілісного формування компетентностей сталого розвитку у дітей дошкільного віку.

У зв'язку з цим актуальним є наукове осмислення шляхів інтеграції принципів сталого розвитку в освітній процес закладів дошкільної освіти. Розв'язання окресленої проблеми пов'язане з важливими практичними завданнями сучасної дошкільної освіти, зокрема з оновленням змісту освітньої діяльності та підвищенням її якості.

Питання інтеграції принципів сталого розвитку в освітню діяльність закладів дошкільної освіти активно досліджується сучасними науковцями. У наукових працях підкреслюється визначальна роль дошкільної освіти у формуванні цінностей і поведінкових установок в інтересах сталого розвитку.

І. Карапузова та О. Косенчук розглядають інтеграцію цінностей сталого розвитку як ефективний засіб зменшення освітніх втрат у закладах дошкільної освіти. Автори зазначають, що екологічна свідомість дітей формується в процесі ігрової, пізнавальної та дослідницької діяльності, а також у взаємодії з родиною. Особливого значення надається використанню екологічних ігор, тематичних занять і проектної діяльності [3].

Л. Маляр та ін. акцентують увагу на необхідності системної інтеграції принципів сталого розвитку в освітній процес закладів дошкільної освіти. Науковці доводять, що поєднання ігрових методів, STEM-методик і міждисциплінарних завдань сприяє формуванню в дітей уявлень про дбайливе ставлення до природних ресурсів і соціальну відповідальність [3]. Важливою умовою ефективності такого підходу автори вважають його практичну спрямованість, зокрема залучення дітей до екологічних проєктів і спостережень за природою [4].

В. Ільченко та К. Гуз приділяють окрему увагу педагогічній технології «Довкілля» як варіанту освіти для сталого розвитку. Авторами проаналізовано здобутки зазначеної моделі освіти для сталого розвитку суспільства та окреслено напрями її вдосконалення відповідно до нового стандарту освіти [2].

У працях Г. Чайковської наголошується на ключовій ролі педагогів у реалізації ідей сталого розвитку. Дослідниця зазначає, що успішність інтеграції принципів сталого розвитку в діяльність закладу освіти значною мірою залежить від рівня професійної підготовки педагогів, їхньої ціннісної орієнтації на ідеї сталого розвитку [4].

Водночас аналіз наукових джерел свідчить про те, що педагогічні стратегії інтеграції принципів сталого розвитку в освітню діяльність закладів дошкільної освіти залишаються недостатньо розробленими.

Метою статті є розкриття особливостей інтеграції принципів сталого розвитку в освітню діяльність закладів дошкільної освіти.

Під інтеграцією принципів сталого розвитку в освітню діяльність закладів дошкільної освіти розуміємо цілеспрямований і системний процес включення ідей екологічної доцільності, соціальної відповідальності та ощадливого використання ресурсів у зміст, форми й методи організації освітнього процесу, що забезпечує формування у дошкільників ціннісного ставлення до довкілля, людей і результатів людської діяльності та сприяє становленню основ відповідальної поведінки.

Вважаємо, що ефективність інтеграції принципів сталого розвитку в освітню діяльність закладів дошкільної освіти значною мірою визначається застосуванням системного підходу, який передбачає взаємопов'язане поєднання змістового, середовищного і діяльнісного компонентів.

Змістовий компонент включає добір та структурування освітнього матеріалу відповідно до принципів сталого розвитку, інтегрування екологічних, соціальних і економічних тем у різні освітні лінії та види діяльності. Аналіз змісту Базового компонента дошкільної освіти засвідчує, що він створює належні умови для інтеграції принципів сталого розвитку в освітню діяльність закладів дошкільної освіти. У документі закладено цілісне бачення розвитку дитини, що відповідають ідеям сталого розвитку [1]

Важливою умовою інтеграції принципів сталого розвитку в освітню діяльність закладів дошкільної освіти є створення сприятливого розвивального освітнього середовища, яке стимулює екологічну та соціальну активність дітей, забезпечує наочність і доступність інформації та сприяє формуванню позитивних моделей поведінки та взаємодії з оточуючим середовищем. Таке середовище включає різноманітні природні та штучні об'єкти для спостережень і експериментування, інтерактивні дидактичні матеріали, облаштовані зони для колективної та індивідуальної діяльності, а також доступ до інформаційних ресурсів про природу, культуру та соціальні взаємини.

Завдяки цьому діти отримують можливість безпосередньо взаємодіяти з довкіллям, експериментувати, робити висновки та співпрацювати з однолітками й педагогами. Таке середовище сприяє формуванню емоційно-ціннісного ставлення до природи, навичок раціонального та дбайливого використання природних і матеріальних ресурсів, розвитку соціальної відповідальності та умінь конструктивної взаємодії з людьми. Воно забезпечує умови для практичного закріплення цінностей сталого розвитку в повсякденній діяльності дошкільників і створює передумови для становлення основ відповідальної поведінки в подальшому житті.

Діяльнісний компонент забезпечує реалізацію навчального змісту через активну участь дітей у пізнавальних, дослідницьких, ігрових та практико-орієнтованих завданнях, що сприяє формуванню ціннісних та компетентнісних навичок. Ефективним напрямом упровадження принципів сталого розвитку є системне використання ігрових, пізнавальних і практичних форм роботи, які забезпечують активну залученість дітей до освітнього процесу. Ігрова діяльність, як провідний вид діяльності дошкільників, створює умови для природного засвоєння елементарних уявлень про взаємозв'язки у природному та соціальному середовищі, формування дбайливого ставлення до живих об'єктів та усвідомлення наслідків людської діяльності для довкілля. Через дидактичні ігри, тематичні заняття, цільові прогулянки та систематичні спостереження за природними явищами діти поступово усвідомлюють взаємозалежність стану природи і поведінки людини, опановують елементарні правила екологічно доцільної поведінки та вчаться раціонально використовувати природні й матеріальні ресурси [3]. Практична діяльність, зокрема догляд за рослинами й тваринами, участь у природоохоронних акціях та елементарна трудова діяльність у природі, сприяє закріпленню набутих знань через власний досвід і формує почуття відповідальності за результати своїх дій. Організація спільної діяльності дітей у процесі реалізації зазначених форм роботи має важливе соціально-виховне значення. Співпраця з однолітками та дорослими у спільних ігрових і практичних завданнях сприяє розвитку соціальних навичок, зокрема вміння домовлятися, працювати в команді, брати на себе відповідальність за спільний результат, проявляти взаємоповагу й толерантність.

Важливу роль у процесі інтеграції принципів сталого розвитку відіграє педагог, який є організатором, модератором і фасилітатором освітньої діяльності. Він формує освітнє середовище, підбирає методи та засоби навчання, що стимулюють допитливість і

самостійність дітей, а також сприяють формуванню цінностей сталого розвитку. Через власну модель поведінки та професійні підходи педагог демонструє принципи відповідального ставлення до природи та ресурсів, соціальної взаємодії та колективної відповідальності. Особливе значення має його здатність організовувати практичні та дослідницькі активності, які дозволяють дошкільникам на власному досвіді усвідомити наслідки дій людини для довкілля і суспільства. Таким чином, педагог виступає не лише транслятором знань, а й активним агентом соціалізації та формування компетентностей сталого розвитку, закладаючи основи відповідальної поведінки і ціннісного ставлення до світу вже у ранньому віці.

Отже, інтеграція принципів сталого розвитку в освітню діяльність закладів дошкільної освіти є об'єктивною вимогою сучасного суспільства та стратегічною умовою формування в дітей дошкільного віку ціннісних орієнтацій і моделей поведінки, орієнтованих на сталий розвиток. Результати теоретичного аналізу засвідчують, що ефективність реалізації ідей сталого розвитку в освітньому процесі забезпечується за умови системного підходу, який ґрунтується на цілісній взаємодії змістового, діяльнісного та середовищного компонентів. Доведено, що створення розвивального освітнього середовища, насиченого змістом сталого розвитку, у поєднанні з використанням ігрових, пізнавальних, дослідницьких і практико-орієнтованих форм організації діяльності дітей сприяє формуванню ключових компетентностей сталого розвитку. Визначальну роль у цьому процесі відіграє активна, ціннісно зорієнтована позиція педагога, який забезпечує педагогічну підтримку, інтеграцію відповідного змісту в різні види дитячої діяльності та створює умови для прояву суб'єктності дитини.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці та апробації педагогічних моделей інтеграції принципів сталого розвитку в освітню діяльність закладів дошкільної освіти з використанням сучасних підходів, зокрема ігрових, STEM-методик та інтегрованих занять. Важливим напрямом є удосконалення системи підготовки педагогів до реалізації ідей освіти для сталого розвитку, а також розширення форм взаємодії закладу дошкільної освіти з родиною та місцевою громадою.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) : наказ М-ва освіти і науки України від 12.01.2021 р. № 33. URL: <https://surl.li/uqbqkr>
2. Ільченко В., Гуз К. Еволюція ідей освіти для сталого розвитку. *Витоки педагогічної майстерності*. 2022. Вип. 29. С. 117–122. <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2022.29.264277>
3. Карапузова І. В., Косенчук О. Г. Формування екологічної свідомості дошкільників: мінімізація освітніх втрат через інтеграцію сталого розвитку. *Вісник освіти і науки*. 2021. № 2 (221). С. 83–85. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-2\(221\)-83-86](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-2(221)-83-86)
4. Маляр Л. В., Шикітка Г. М., Миян Ж. І. Використання інноваційних підходів до впровадження ідей сталого розвитку в дошкільній та початковій освіті. *Педагогічна академія: наукові записки*. 2025. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14623675>
5. Чайковська Г. Б. Формування компетентностей сталого розвитку в процесі фахової підготовки майбутніх вчителів початкової школи. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2022. № 1 (1). С. 72–80. <https://doi.org/10.25128/2415-3605.22.1.9>

Антипенко М., Вайда Т. Методи навчання та виховання здобувачів вищої освіти в системі базової загальної середньої підготовки (на прикладі закладу вищої освіти МВС України)	720
Антонюк А., Белова О. Шляхи формування лексичної системності у дітей старшого дошкільного віку через мнестичні функції.....	727
Апшай В., Чередник Л. Забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти України та ЄС	732
Бабенко О. Нейропсихологічні механізми музичного мистецтва як чинника формування резильєнтності особистості в умовах війни та повоєнного відновлення.....	735
Бєлова Р., Калинюк Т. Функційність мовлення та метакогнітивні механізми формування умінь читання іноземною мовою	738
Вегера О., Бєлова О. Вплив психолого-педагогічних чинників на розвиток зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення.....	743
Ворожейкіна В., Бєлова О. Науково-теоретична площина вивчення зорової перцепції у дітей з порушеннями мовлення	747
Галушак А., Лень А. Цифрові освітні середовища і генеративні інструменти штучного інтелекту як засіб гейміфікації навчання.....	751
Голубок М., Остапівська І. Використання засобів штучного інтелекту в сучасній початковій освіті	754
Гусар В. Розвиток soft skills у структурі професійної ідентичності та психологічної безпеки фахівця	757
Гуцалюк Т. Періодизація розвитку технологій формування критичного мислення в початкових школах України (1985–2025).....	759
Dzamakashvili T., Gigilashvili A., Kebabze M. The Lost Generation and the education crisis after World War I	762
Дишко С., Бєлова О. Науково-теоретичний погляд на проблему розвитку зорової уваги у дітей молодшого шкільного віку.....	765
Дубина М., Свиріпа Л. Сторітелінг на заняттях української мови як засіб розвитку комунікативної компетенції сучасних здобувачів освіти.....	770
Єрмолаєв А., Чередник Л. Підвищення ефективності освітнього процесу в закладах вищої освіти як проблема сьогодення.....	775
Завінська А., Чайковська Г. Інтеграція принципів сталого розвитку в освітню діяльність закладів дошкільної освіти.....	777
Задорожна К., Тулученко Г. Методика трансформації олімпіадних задач з математики в дослідницькі проекти студентів	781
Клівець В., Іваннікова О. Правописна компетентність як фундамент професійної впевненості та риторичної свободи майбутнього педагога	787
Клюшніченко Д., Артеменко Л. Методи дослідження споживчої поведінки в умовах цифрової економіки.....	790
Ковалів Ю., Мазурак О., Мазурак Р. Управління відходами та екологічна поведінка суспільства	793
Когут А. Поняття гуманності та її значення у становленні молодших школярів	797
Кожевник С. Формування критичного мислення у студентів мистецьких спеціальностей закладів вищої освіти	800
Козак М., Петрусь О. Технологія емоджі як засіб формування емоційного інтелекту на уроках англійської мови в початковій школі	802
Кривошея К., Світлична Н. Особливості емоційної сфери здобувачів вищої освіти в умовах воєнного стану	808
Кучер Д., Бєлова О. Науково-теоретичний погляд на проблему аналітичного мислення у здобувачів початкової освіти.....	811
Ляшенко О., Тищенко В. Штучний інтелект у сфері фізичного виховання та спорту: від технологічної революції до антропоцентричного симбіозу	816
Maisuradze R. Key challenges of legal regulation of artificial intelligence in the modern world	820
Маляр А., Бєлова О. Теоретичні основи вивчення пам'яті у здобувачів початкової освіти з порушеннями мовлення	824
Мельничук Х. Аналіз природної мови у психологічних дослідженнях: перспективи й обмеження	828
Nazghaidze S., Maisuradze S., Tkavadze A., Kebabze M. Cultural memory and education: historical dimensions and modern interpretations.....	835
Нестеренко А., Соколенко Д., Цимбал Н. Інтеграція БПЛА у транспортно-логістичні системи України.....	839
Неткал А. Лінгвостилістичні параметри дослідження художнього дискурсу	845
Ніколайчук А., Мілевська О. Порівняльна характеристика різних видів фонематичного аналізу у дошкільників з загальним недорозвитком мовлення	848
Ніколішина Д., Бєлова О. Науково-теоретичний погляд з розвитку логічного мислення в дітей з порушеннями мовлення.....	854
Павленко Л. Методи попередження та профілактики професійної деформації вчителів.....	858

Україна, 61002, Харків
вул. Алчевських, 29

У збірці представлено результати актуальних наукових досліджень науковців, викладачів, учителів, вихователів, докторантів, здобувачів третього (освітньо-наукового), другого (магістерського) і першого (бакалаврського) рівнів вищої освіти, здобувачів загальної середньої освіти – учасників **XXII Міжнародної науково-практичної конференції «Методологія сучасних наукових досліджень»** (Харків, 26–27 лютого 2026 р.) з України, Бразилії, Грузії, Данії, Канади, Китайської Народної Республіки, Литви, Німеччини, Польщі.

Для наукових працівників, викладачів закладів вищої освіти, учителів, вихователів, здобувачів вищої освіти. Може використовуватись у навчальному процесі на всіх рівнях вищої освіти і в теоретичних наукових дослідженнях.